

Németh Erzsébet

Cseresznyevirágzás

Menyaszony-fák végig a kerten.
Végtelen nászmenet a világ.
Fehérség-káprázattól sajog a szem,
ragyog, vakít a tengernyi virág.

A **Lant** Irodalmi Folyóirat
előfizetési díja egy évre: 3.000,-Ft.
Előfizetni postautalványon lehet a
szerkesztőség címén. A lap évente
hat alkalommal jelenik meg.

kis **LANT** IRODALMI FOLYÓIRAT

Főszerkesztő: Németh Dezső
Irodalmi szerkesztő: Németh Erzsébet

Szerkesztőség címe:
Németh Dezső
Lant

1211 Budapest
Ady Endre út 5. 3/10.

Telefon: 277 7196
Mobil: 06 30 431 7837

Kiadja a Lant Irodalmi Klub
Magánkiadás

www.kislant.hu
kislant@interware.hu

ISSN 1788-7542 (Nyomtatott)
ISSN 1788-7631 (Online)

Magyari Barna

A távolság szövege

hiába a terített asztal
a szerelem nélküled éhez
romlik a helyzet recsegtve szól
az élet a költő verséhez

minden késik mi szép lehetne
még nincs kész az ész hogy álmodjon
de a líra érzi létezel
ott mozdulsz s itt hullámszik sorom

az éjjel nehezen változtat
távolságunk szövegén
az extraképernyős magányban
főszereplők vagyunk te meg én

Felnőtt játék

jössz fehér blúzban sötét kabátban
ruhádban nem test hanem varázs van
nézd a fonnyadó világ feléled
földi lényedtől robban az élet

számtalan édes mosolyt átnyújtol
kávém kavarva te vagy a cukor
tőled buborékozó gyönyör-hab
mossa a lelkem mikor velem vagy

a bájaidtól virágzó úton
az összes vér-fáklám mind meggyújtom
én vagyok az éj te a telihold
s kettőnkben a mindenség felsikolt

Kis **LANT**

IRODALMI FOLYÓIRAT

Rudnai Gábor

Álom

Ha arcom elfalaznám,
szerelmed oly talizmán,
hogy újra lássalak.
A piros csőrű galambok
alatt jajongó harangot

hallgatom.

Hőfödte csúcsról egyszer
sem zúdult még le gleccser
mohos partok közé.
Hol volt, hol nem volt... változom:
király vagyok s te táltosom,
repíts!

Műkedvelő írók, költők jelentkezését is várjuk! Az elfogadott írásokat közöljük!

Ára: 500,- Ft.

2007/2 60.szám Kis **LANT** az **INTERNETEN!** www.kislant.hu

Lelkes Miklós

Menekülés

Csak menekülés hit, s hitetlen ének,
ígérgetése aranyló meséknek,

menekülés a lét-játékú álom,
jótett, rossztett e szétfutó világon,

csak menekülés, amely mindig késő:
közeledéskor az a Messzeség nő.

Menekülés a Vers is, pillanatra
rád-rádteltekint istenszép csillagarca,

s ilyenkor egy-egy időtöltre érted
magad, múltad, vágyad, menekülésed,

s a titokról is, hogy Titokba zártan
él börtönében: végtelen világban.

Ó, Menekülés! Kertek, tulipánok...
Tavaszirosban álmodtam az Álmod.

Kelyhetekben szív életszíne égett,
Hollandusföldről idehozott szépek,

s délceg toronyból délidő harangja
riasztott rá lángoló hógalambra,

majd kéreg-múltjuk nagy fák megmutatták,
s nem éreztem még zsákutcák uralmát...

Ó, Menekülés! Végesnek reménye,
utadnak olykor Csillagvers az éke,

egy Csillagvers, s egy isten csillagarca
reményt vezényel néhány pillanatra...

Csillagisten, Fény a fénytelenységben,
áldd meg könnyceppes-bús menekülésem,

áldd meg e menekülést önmagamba,
volt tavaszba, gyönyörű Tavaszodba!

Nem kell semmi, csak az a volt-volt Ének,
mely hinni tudta azt a Messzeséget,

Hitetlensége kell az Örök Rosszban,
s Hite rosszat legyőző Csillagodban,

bízó Hangja, mely rokona a Fénynek:
Éneked, Fényed, Hited, - Messzeséged,

az Ének tükre, melynek vágya Vágyad,
s visszaadja az Embert - önmagának,

az Ének, melyen most csupán nevetnek
Nagy Piacán lélekben szennyeseknek,

s míg hazug jelkép ámtítja a népet,
ördögkéz formál népből csőcseléket.

Nem kell más, csupán az a volt-volt Ének,
égillata az édenkerti szélnek,

szabad piros, a virágkelyhek éke,
piros szíveknek egykor-volt Reménye,

Ének, amelyből árad fenti Fenség,
s egy vágyott Haza hangja visszacseng még...

HANS-GUIDO KLINKNER

ESTE A LOIRENÁL

(Abends an der Loire)

Már csak oszlopok
állnak a folyóban,
A hajdani hídfőket ma
fű és virágok ékítik,
noha korábban
roppant terhek alatt
görnyedeztek.

Az alkonyi Nap -
mit törődik ő a történelemmel?
Arany fátylát gyújt a folyó felett
ragyogtat nyárfákat és fűzet,
táncoltat sugarán
szűnyog miriárdot,

németet franciát
kísér az új hídon át
gyűlölet nélkül immár.

A romokat és sírokat
benőtte a fű.

BLOIS

AZ IDŐ KIKÖTŐJÉBEN

(Am Hafen der Zeit)

Ahol a Föld végetér,
s a kelta vágy elkezdődik,
Naptűz esőz a tengerbe.

Sirályok szárnycsapása alatt,
sokszeműn csillogó grániton
a Druidák
ott tartanak,
az Idő kikötőjében.

FINISTERE

Fordította Bayer Béla

BAYER BÉLA

MENEDÉK

Az idő varsáiban pillanat verdes,
andráskeresztjén ragyálló fénynyaláb.
Napra nap újra elképzellek,
akár egy ábrándos kisdíák,
kit gyámolatlan mezítelensége
pellengérré vitt. Hasztalan tisztelte
avitt bókokkal párnája ráncait.
Aki akkor és ott, nem tudhatta még,
hogy az igazság olykor semmiség,
s a végtelen épp
csak karnyújtásnyi. Menedék,
a pusztá szorongásból. A máshol
csábításán szerzett tapasztalat
így teremt harmóniát, bár póré
valósága illúziókra épül.

ÉBREDŐ

Álmaink csonthéján kocogtat a hajnal.
Rügytisztá köntösét felölti a nap,
s a pillanat aritmiaja létünké tágul.

A gyermekkor árkaiban moccanhat
így a teremő remegés.
A kulisszák terhe örvénylő virágszirom,
s hazát keresni indul a köznapi csoda.

Az élmény támolygó magánügy csupán,
de az értelem tudja, hogy illattal zsúfolt
a nyári kert, mégha a mohos csanakból
tegnapunk el is illant.

A törésvonalak rácsain át, kandi lét
mustrálja érzékeinknek helycseréjét,
virradó tekintetünknek repkényszirmait.
Egymásra feszülve igézzük élővé a szót.

Zaicsek Balázs

Csak pontosan!

- Elnézést, kisasszony, ez a villamos jár?
 - Hát hogyne, persze!
 - Pedig nekem egészen úgy tűnik, mintha kerekei volnának...
 - Igen... szoktak lenni...
 - De akkor gurul! Egyáltalán nem jár! Ahhoz láb kell!
 - Mi van? Mit akar?
 - Hát érti! Ott van például a járda! Az is azért az, mert járunk rajta! Kerekas járművel oda be nem teszem a... kerekem. Nem? És az úttesten meg nem járunk lábbal!
 Ha valaki lelép, már a lábával lép persze, mondjuk egy kocsi elé, rádudálnak, és azt kiáltják: "Az úttest nem járda!" Érti?
 - Maga mindig ilyen idegesítően hülye, vagy csak az én kedvemért?
 - Most meg akart sérteni?
 - Miért, nem sikerült?
 - Miért, gondolja, hogy a siker ült?
 Mert ha ült, biztos nem ezen a villamoson, mert itt nincs hely!
 - Felmondok...
 - Még ne mondjon fel, inkább árulja el, hogy mikor indul?
 - Majd ha becsuktam az ajtót...
 - És mikor csukja be?
 - Majd ha csengettem.
 - Becsengeti az ajtót? Csak nem jár még iskolába a villamos?
 - Nem...
 - Persze hogy nem, mert mellé jár! Úgy tudom, megáll két egyetem mellett is.
 - Igen...
 - Az nagyon jó! Pont oda megyek!
 - Legalább hamar leszáll...
 - Szállni? Nem, ahhoz szárnyak kellenek. Nekem nincsenek.
 Vagy talán madárnak néz? Tollas a hátam?
 - Nem, nem az...

- Akkor nem is szállok le.
 - De bizony, le fog szállni, ahogy az összes többi utas is.
 Ugyanis lerobbant a villamos!
 - Nem is hallottam semmit? Vagy talán a villamos alatt kellett volna hogy legyen, hogy halljam a lerobbanást?
 - Ott! De most már mindegy. Viszont-látásra!
 - De most hogy jutok el az egyetemre?
 - Csak két megállóra van innen. Azt gyalog is **megjárja!**
 - Aha! Szóval ezt jelenti az, hogy a villamos járat...

Lévai Wimmer Mária

Kék álmok vágya...

... minden fény a kékségek hava,
 a mezőkön már táncol a tavasz,
 kék álmok a rábaparti fák,
 kék szél lengedez körös-körül...
 ... mert a fény hava a kékségek hava,
 és fészket javít egy fecsképár,
 szerelem suhog, mint kék álom,
 mindenhol oly álomi a táj...
 ... minden tavasz a fények tavasza,
 a Marcal partján száll, száll a fény:
 mint kék madár; boldogság álma, -
 - ennyi az ember örök vágya:
 tél, tavasz, nyár, ősz: mindig legyen
 étele, itala, kék álma...
 Utóvers
 ... a tavaszt várja az emberek álma,
 égre néz az ember és kutatja:
 repül-e az álmok kék madara...?!

Győr, 2003. március 12.

Baráti Molnár Lóránt

Az utolsó csata

Szülőfalum vén harangozója volt Pali bácsi. Ha emlékezetem nem csal, szája sarkában mindig ott volt a maga faragta elmaradhatatlan meggyfapipa. Nekünk, 10-11 éves kis sihedereknek igazi, jó cimboránk volt az öreg, mígnem egyszer olyannyira megharagítottuk, hogy azontúl tudomást sem vett rólunk... A haragot a kötél okozta, a harangozókötel, melyet saját kezével vert jófajta kenderkőcből. Őrizte, féltette mindaddig, amíg el nem csentük tőle egy "nagy háború" hevében.

Az öreg sokat mesélt nekünk falunk, Kisbaráthegy hajdani történetéről, a történelmi helyekről: a Rákóczi-kőről, a Kuruc-dűlőről, a Rákóczi-fáról...

Mi aztán kora tavaszi napokon, délután, a tanítást követően megelevenítettük, eljátszottuk a kuruc-labanc világot. Két csapatot alakítottunk. Az egyik volt a labanc, a másik a kuruc. Mindig parázs vitára adott alkalmat, hogy kik legyenek a labancok, mert azt mondogattuk, magyaráztuk nekihevílten, hogy inkább leszünk közemberek, azaz talpasok Béri Balogh Ádám brigádjában, mintsem maga Schlick generális a labancok között...

Történt, hogy egyszer reám esett a labanc vezér szerepe. Csapatomat a kurucok alaposan el is páholták... Hallgatólagos megállapodást kötöttünk az ellenféllel: a templomkert a labancok főhadiszállása volt, oda kuruc be nem tehetette a lábát. Nekik is volt főtáboruk: a Kuruc-dűlő fölötti dombocska, az Ocskay-hegy. Oda viszont mi, "labancok" nem mehettünk az ő engedélyük nélkül...

Egyszer sikerült legyőzniük a kuruc csapatokat! A vezéreket - Béri Balogh Ádámot, Major Istvánt, Szalontai Györgyöt, Buga Jakabot - elfogtuk. Elhatároztuk, hogy a templomkerti főhadiszállásunkon kötözzük meg őket. Kiadtam a parancsot a segédtisztémnek, hogy lopja el az öreg harangozó kötelét, amely éppen a templomajtó kilincisére volt felkötve, jó erős csomóval. Nagy heje-hujával ünnepeltük a kurucok fölött aratott első győzelmünket, amikor - talán felriadt lármánkra ebéd utáni szunyókálásából - hirtelen közénk toppant a vén harangozó. Kirántotta segédtisztém kezéből a harangkötelet, kétrét hajtotta, és "majd adok én nektek ellopni a templom kötelét, beste, lator labancai!" felkiáltással maga köré gyűjtötte a fogoly kuruc kapitányokat, és kivert bennünket a templomkertből.

A gyermekkor utolsó csatájának ez volt a csúfos végű története. Pali bátyám, a vén harangozó soha nem békélt meg velünk. A két ellenséges gyerektábor örök békét kötött, de ő haláláig tartotta a hajdani "labancokkal" a haragot...

T. Fiser Ildikó

Te vagy...

Te vagy a Múlt
emlékkövekkel válladon
Te vagy a Jelen
tiéd az öröm és a fájdalom
Te vagy a Jövő
melynek útját szántja a remény
s Te magad vagy
az álmaidba látó ébredés

Te vagy az Élet
melynek magját újra és újra elveted
Te vagy az Alkotás
melynek minden percét élvezed
Te vagy a Sír
mely békés nyughelyed az idő tengerén
s Te magad vagy a Halál
mely megállít az emlékezés peremén

(2006)

Erdőirtás

Szelíd végtelenbe látó óriások,
komor szemükben félelem, harag.
Csattogó fejszék nyomán fémes dallamot
zeng a kórus - halálos e hang.

Végső taktusként zakatolva harsan
a fűrészek motorja - pusztító erő.
Lehulló koronák fájdalmas sóhaja,
a szelíd végtelenbe látó szemfedő.

(2006)

Léna Plo

Nélkülem

Valamit itt hagytál,
pedig a síró őszi szél
elsöpörte az avarban
lábad nyomát.

Hébé mosolya nem ragyoghat a másakra,
az nekem megmaradt.
Euterphé küszködött a könnyel, s aztán
fájdalma feloldódott az emlékezetben.

Tudod, nekem voltál szép,
úgy már nem lehetsz senkié.
Velem voltál igaz,
nekem adtad a múltadat.

Hiába ámítod önmagad,
ma már csak árnyék vagy.
Mióta szemem nem éleszti tüzed,
lelked kihalt lett és öreg.

Nekem az maradsz

Nekem az maradsz, aki voltál:
lecsorduló méz, a kérges fa odván.
Hozzám úgy szól minden hangod,
mint a misére hívó harangok.

elviszem a szabómhoz! Mit is mondott,
hogy hívják?

- Cecil Rhodes.

- Nehéz megjegyezni. De azért azt
hiszem, egyre könnyebb lesz, ha az
ember életben marad.

A halászkok azóta a legfinomabb
birkahúst teszik a horogra, ennek hírére
a cápák összegyűltek és a cápatenyésztés
lett a legeredményesebb kereset a
kolónián - Cecil Rhodes után.

A történeteket sem megerősíteni, sem
cáfolni nem tudom.

marlonbrandy megbízásából a:

Kerekes Communication's

Sárközy Vendel Gergely

Vörös sugarak

Kassákot idézve

Lépve az úton és taposva porát,
lépni, csak lépni, fáradtan haladni,
göröngybe botolva s kőre zuhanni,
fölkelve sajogva s haladva tovább,

tovább, mikor a Nap fénysugarai
felhőbe fulladnak s zivataron át,
amikor fergeteges tűzviperák
csattognak, akkor is előrelépni,

a ha jó mosollyal, gyöngyözve a reggel,
köszönteni fényt - a víg pirosítót -,
s jó társakkal együtt, közel, melegen,
gonddal kísérni a Napot, - a zuhanót;
a megmaradt almát szétszeletelve
s a Békéről ércesen énekelve...

Molnár Rita

Tudás

Nekem nem kell a tudás,
az esztelen sehová futás,
mit másokat lekörözve megszerezhetsz
és mutogathatod mindenkinek
olcsó makett világot,
ahelyett, hogy leereszkdnél hozzánk,
...élni.

De te ezt nem akarod.

Hát takard el szemed,

fogd be a füled

csukd be a szíved

és sorold el gyorsan a királyokat!

Tudod..., én vízcsepp vagyok,

éppoly buta és semmiséges.

A túlevelekről cseppenek a tóba...

Míg te olyan nagy ember vagy,

hogy nem is látsz engem.

Bánat

Mély és hosszú folyam az én bánatom.

Mindenem ráhagyom.

Hagyom, hogy vigyen az ár,

mindegy, mi az ár,

évekkal-évekkal tovább...

Telnek a napok,

minden nap lehullik egy virágszirom,

csöpögő vérem nyalom,

árnyék járka a falon,

belémnyilall hol a félelem, hol a fájdalom.

Mellettem alszanak...

nem sikítozhatom!

hogy ilyen fura kéréssel forduljon hozzám?

- Az a szándékom, hogy százezer fontot szerzek Önnek, s ugyanannyit magamnak két hónap múlva.

- Beszéljen bátran, mi a terve - biztatta a kereskedő.

- Meg akarom venni az egész gyapjútermést - kéthavi szállításra.

- Micsoda? Az egészset?

-Az egészset.

- Úgy látszik, még mindig érhet meglepetés. De hát mit beszél maga? Tudja, milyen értékű lesz a termésünk? - Kétmillió fontsterling.

- Talán egy kicsivel több - válaszolta a fiú.

- Hát a statisztikát mindenestre jól tudja -gondolkodott a kereskedő. - De tudja-e, hogy milyen margóval jár a kéthónapos határidőzlet?

- Azzal a százezer fonttal, amivel idejöttem - válaszolta az ismeretlen.

- Megint igaza van. Igazán szeretném, ha volna ennyi pénze, csakhogy lássam, mi lesz ebből. És, ha megvolna, mit csinálna vele? - kérdezte a kereskedő.

- Két hónap alatt kétszázszázet csinállok belőle - hangzott a magabiztos felelet.

- No de miért vásárolná meg az egész termést és miért keresne vele ennyit - tört ki a kíváncsiság a kereskedőből.

- Nem gondolom, tudom - hangzott a válasz.

- Most beszéljen határozottan. Honnan tudja? Kérdezte a kereskedő.

- Mert Franciaország hadat üzent Németországnak, s a gyapjú ára 14 százalékkal fölment Londonban és még emelkedik.

- Úgy? Igazán? Na, hát most megfogtam magát! Ilyen mennykőcsapásra, mint ez, fel kellett volna ugranom ültömből, de mint látja, meg sem mozdultam, hiszen olvastam a reggeli lapokat. Megnézheti,

ha akarja. A leggyorsabb hajó tegnap este tizenegykor érkezett meg, ötven napja hagyta el Londont. Minden hír, amit hozott, itt van nyomtatásban. Szó sincs háborús felhőkről, s ami az angol gyapjút illeti, nos ez a leglanyhább cikk az angol piacon. Most magán a sor, hogy fölgorjék. Miért nem teszi?

- Az én hírem csak tíznapos - válaszolta a fiatalember.

- Ó, Münchausen, hallod ezt a bolond beszédet, Honnan szerezte?

- Egy cápa gyomrából.

- Rendőrséget, puskát! Ó! Verjétek fel a várost. Elszabadult a bolondokháza! Valaki egy cápát küldött Angliába piaci jelentésért?

- Nézze, ha megbizonyítja, amit mond, én összeszedem a pénzt, akár a kétszeresét is, ha kell, és megfelezem magával a nyereséget, de Önnek meg kell mutatnia a Times tíznapos példányát!

- Itt van - s azonkívül ezek a gombok, meg egy jegyzőkönyvecske: annak az embernek a tulajdonai, akit a cápa elnyelt. Kétségkívül még a Temzében nyelte el, ugyanazon a napon, mint a Times, német nyelven azt mondja: "A hadüzenet következtében ma elutazom Németországba, hogy életem-hazám oltárára helyezzem." A lehető legtisztább németséggel írja ez a hazafias lélek. Hogy még aznap harcba indul. El is indult, de a cápa bekapta szegényt.

- Kár érte! A gyásznak is megvan a maga helye, de arra még ráérünk. Most sürgősebb dolgunk van. Lemegey a városba és felvásárlom a termést. Két hónap múlva, amikor szállítaniuk kell majd, azt fogják hinni, hogy a mennykő csapott beléjük. De hát a gyásznak is megvan a maga ideje, ezt az esetet a másikkal gyászoljuk meg. Most jöjjön,

Rudnai Gábor

Thészeusz és Minótauroszt küzdelme

Építmény része, Nemzeti Múzeum, római kőtár

Ma már a bikafejűt elküldenék szervátültetésre. Nagyon nehéz, mert összenő, ami összetartozik.

Mennyit kell járni utána! Kész labirintus!

Ki lesz a donor? Talán egy kentaur?

És addig? Hosszú a várólista.

Jöhetnek sorban a szüzek,

nem jó, ha lejár a szavatosságuk,

ezért kell orvosi igazolás,

mint Ausztrál Andinak a Big Brother Házban.

Vagy marad a hagyományos megoldás?

Szentől szemben a hős meg a szörnyeteg.

Küzdelem életre-halálra -

de minek a képen a pontozóbíró?

Ariadné feltekeri majd fonalát,

köt belőle jó meleg pulóvert

Thészeusznak öreg napjaira.

Felirata örökzöld sláger:

"Fel, torreádor!"

Tropaeum

Nemzeti Múzeum, régészeti

Gyűlöld ellenséged reggel, délben, nonstop!

Neked ez diadal-, neki szégyenoszlop.

Fegyverét, ruháját póznára akasztod.

Gyermekek dobálják, leköpi parasztok.

Így is boldog lehet, hogy élve megúsztad!

Száradhatna ő is ott, karóba húzva.

Vagy a feje volna dárdahegyre tűzve, törzsét meg a lábát kutyák tépnék össze.

Pedig ő is ember, nem madárijesztő!

Hősiesen harcolt, noha csatavesztő.

Ilyen a túlélés? Hol marad a fair play?

Vagy szerencsejáték ez is, mint a ferbli?

Baráti Molnár Lóránt

szőke múlt (Ria)

szőke tárulása (Ria) sarokban csak fekete tanga
(ujjai fel-alá siklottak alatta Ria zihálása)
várta látta meredt vágy már meztelen buja fehér teste
fejem lefelé araszolva rajta nyelvem tárulásában
sós illat és combjai csípőmön szorítás szorítása
szőke sikolya tengerillatú vágy mellein fogvéset
éjszakán átderengő fehér kupolák vöröslő bimbói
(Mária Ria szőke múlt semmi és minden aki voltál)

szellemidézés

ady bandi valahol Bois Párizs úszik Szajna-part ködök között
attila Duna hullámai fecsegnek vár Szárszó még lépcsők Duna
Szent Mihály útján ősz-suhanás volt Dunáig a menekülő lovas
padlás Dunára néz attila ablakból mosónő ruhák kering(tek)
Szajna partja imbolygó köd Léda emlékarca üzen Párizs ősz jár(t)
(és nagyon fáj botra-támasztott lét Ria teste meztelen árny hol vagy)

ady bandi Bois Léda Csinszka J. A. Márta Flóra Szárszó sínek
puszta rég halottak ma is ugar magyar Ria emlékmása Győr vár
Léda Csinszka nem már még Ria Márta Flóra nők árnya semmiség ez
héják násza kinek fáj nagyon ki marad itt végleg feleslegesnek
öleltünk nőket asszonyok árnya árnyasszonyok halott költők árnya
Szajna-part Duna partja Rába-part szelek járnak csend a magasban is

Régi vonatút

Utaznál most egy régi vonaton;
voltage-síneken zakatol négy égtáj;
mint madár, emlék suhog arcodon, -
- kattogó éjszaka; csend és homály.

Sötétség száll, mint fekete madár;
hajnalba érsz, szél fordul néhányszor, -
- hirtelen szétesik a láthatár;
a reggel akár hófehér vászon.

Győr, 2002. február 20.

Kerekes Tamás

A Mark Twain Klub titkára jelenti marlonbrandy

A cápa, mint médium

Az ausztráliai Sydney kikötőjében
nyüzsögnek a legszebb emberevő cápák.
Vannak, akik abból élnek, hogy eladják a
cápákat a kormányoknak, hiszen az fizet
érte. Minél nagyobb a cápa, annál na-
gyobb a jutalom. Nemcsak a jutalmat
kapod meg, hanem mindazt, amit a cápa
gyomrában találnak. A cápa a leg-
gyorsabban úszó hal. A leggyorsabb
gőzös is siralmasan elmarad mellette.
Amellett nagy csavargó, messze elku-
jtorog az óceánokon. 1870-ben egy ide-
gen fiatalember érkezett Sydneybe. De
mivel nem volt ajánlólevele, állást sem
kapott. Nem kedvezett neki a szerencse,
végül már éhezni kényszerült. De
kenyere és szállása sem akadt. Egy haj-
nalban messze a város határában talál-
ta magát, céltalanul bolyongott a
kikötőben. Amint egy cápavadász mellett
elhaladt, az felnézett rá, és megkérte,
hogy tartsa egy kicsit a zsinórt.

- Rendben van, de mit ad? - kérdezte a
fiatalember.

- Neked adom a cápát, ha fogsz egyet -
válaszolta a halász.

- Meg is eszem mindenestül, kérem a
zsinórt - mondta a fiú. Váratlan kapás
jelentkezett, a halász biztatta: húzd
már, húzd csak, és már szárazon is volt.
Szokatlanul nagy cápa volt -"teljes
tizenkilenc láb hosszú", mondta a
halász, amikor késével felhasította.

- Na, most rabold ki fiatalember, amíg
én új csalétket hozok a kosaramból. A
cápa hasában rendszerint van valami,
aminek érdemes utánanyúlni. Látod,

megfordítottad a szerencsém. Remé-
lem, a magadét is.

- Az se lenne baj, arra ne legyen gondja.
Csak hozza a csalétkét! Én addig
kirablom a cápát. A fiú gyorsan elszelelt,
még a nyolcvan shilling jutalomra sem
tartott igényt, ami a cápáért járt volna.
Visszament a városba, útközben mélyen
elgondolkodott. Pillanatra megállt a
legjobb vendéglő előtt, aztán a ruhájára
nézett, s egy talponálloban reggelizett.

A visszakapott pénzre nézve megje-
gyezte, hogy ebből nem vehet magának
jobb ruhát, aztán továbbment. Fél tízkor
Sydney leggazdagabb gyapjúügynöke
reggeliző-szobájában ült otthon, regge-
lizett és újságot olvasott. Egy cseléd
bedugta a fejét, és így szólt:

- Egy alkonyi madár áll az ajtó előtt, és az
úrral akar beszélni.

- Minek hozol nekem ilyen üzenetet?
Küldd a dolgára!

- Nem akar elmenni. Próbáltam - vála-
szolta a szolgálo.

- Nem akar elmenni? Nahát ez -szokatlan.
Akkor két dolog lehetséges, vagy
figyelemreméltó ember vagy örült. Örült?
-Nem, nem látszik annak -hangzott a
felelet.

- Azt mondja, egész nap itt fog állni, ha
nem beszélhet az úrral.

- Hát vedesd be, adta meg magát a
kereskedő. És gyorsan megadta a kezdő
hangnemet:

- Mit akar?

- Százezer fontot - hangzott a magabiztos
válasz.

- Mégis tévedtem, mondta magában a
kereskedő - Mondja, kicsoda maga? -
kérdezte.

- Cecil Rhodes.

- Nem emlékszem, hogy valaha is hallot-
tam ezt a nevet - No, hátcsak kíván-
csiságból kérdezem, mi jutott eszébe,

Csillag Tamás

Szeretnék egy tollat...

Néha úgy szeretnék egy tollat,
amivel átírhatnám ezt a szemét világot,
szeretném, ha hinni tudnám,
hogymegyszer tényleg nekilátok.

Mert sokszor fájnak az emberi sorsok,
nem tudom, hogy részvét kínozt,
vagy szájalom...
Végül is, mindegy. Ezt is, azt is vállalom.

Lassan költő lesz belőlem...

Lassan költő lesz belőlem, átlagember,
kit kínozt a sorsa olykor,
olyan, aki mindig mosolyog,
és ha a szemedbe néz, nem tudod,
mit gondol.

Olyan, kit, ha meglátsz az utcán,
ismerős, mint valami távoli rokon,
olyan, ki a szeretteiért elvérezne
hömpölygő utcazajban, a barikádokon.

Sebekre gyolcsot

Mindenki érzi, fojtó lett a rendszer,
megbicsaklunk, ha ránk tesz terhet,
nappal a hajsza és a pénz,
éjjel álmaink vernek.

És minden reggel rosszul ébredünk,
az emberi sors napról-napra olcsóbb...
Megpróbálok versből és emberségből
tekerni a sebeinkre gyolcsot.

Nagy L. Éva

Az idő ítélete

Mitől és kitől függenek a díjak?
Elmondom neked:
attól függ, hogy honnan, milyen
szelek fúznak,
ki a patrónusod és ki a barátod,
hogymegha nincs hatalma, hasznát
sosem látod.
De az idő, az a láncos nagyúr,
majd eldönti, hogy kit és hová sorol.

Pákozdi Gabriella

szép vagy

Szép vagy.
Nem a természet formált,
génjeid bűvös hada,
nem is szikével metszett
istennő-maszk tapad rád;
Szép vagy,
mert bőröd pórusain
át illatozva
szívárványt fon köréd
a boldogság.

Bányai Tamás

Ingyen szerelem

Calmarius nagy népszerűségnek örvendett Rómában, nemcsak, mert tisztességes római patricius volt, de egy jól menő üzlet tulajdonosa is. Vállalkozása Amorium néven jegyeztetett be a Római Birodalom irattárába, s amellet, hogy a jeles cég híre szájról-szájra terjedt, hirdetése minden nap megjelent Neoticum révén. Azaz csak a szószátyár Neoticum jelent meg minden nap a Szenátusban, s vitte hírért minden új lánynak, sőt minden új vendégnek is, ami szintén növelte a forgalmat, hiszen, ahol egy neves ember megfordul, onnan már a többi sem hiányozhat.

Amorium a Via Grappián található szórakoztató kombinát volt, ahol rabszolgák mellett, Illyriából hozatott hárfaművészek, szerencsén kuruzslók, görög borok és luculluszi lakomák várták a vendégeket. És persze maga Calmarius, aki a boltív alatt fogadta előzékenyen minden látogatóját. Volt ebben némi számítás, lévén, hogy minden kliens más és más anyagi háttérrel rendelkezett, s ennél fogva különböző igényekkel lépett fel. Calmarius már ott, a bejáratnál felmérhette kit, milyen élményben részesítsen, s hogy azt hány sestertiusért szolgáltatassák.

Ez talán kapzsiságnak tűnik az egyszerű halandó szemében, ám erről szó sem volt, mint ahogy nem is tartotta senki sem pénzéhes embernek Calmariust. Alapos volt csupán, aki mindig gondosan mérlegelte és pontosan kiszámolta, miért mennyi jár, s ehhez mindig következetesen ragaszkodott.

Soha nem csapott be senkit, ám azt sem akarta, hogy netán ő legyen egy esetleges anyagi félreértés szenvedő alanya.

Calmarius tizenöt rabszolgányt alkalmazott, gondjukat viselte, és ahhoz képest, hogy saját portáján élet-halál ura volt, tisztességesen is bánt velük.

Történt egyszer, hogy Filippina, a legfelkapottabb rabszolga kéjű, belehabarodott az ifjú Musicusba, aki a hárfát pengette esténként az aulában. Szerelmük, mint minden kezdődő szerelem, eleinte csak plátói volt, ámde szemek csillogásán hamarosan átsütött a testi vágy is, már csak az időnek kellett eljőnie, hogy érett gyümölcsként egymás ölébe hulljanak.

S mint egyszer mindennek az ideje, ez is elérkezett. Vadul ölelték egymást, mintha soha nem akarnának kielégülni, mintha kiapadhatatlan lenne vágyaik forrása. Aztán az első éjszakát követően, amikor csak tehették, átadták magukat a testi gyönyörnek.

Mindez, gondolhatná az ember, az általa juttatott testi szolgáltatás rovására ment, ámde éppen az ellenkezője volt igaz. Vendégei még többet kaptak tőle, mint addig. Olyan volt, akár a színész, akinek tetszik a darab és a próbákon élvezettel kísérletezik újabb és újabb variációkkal, hogy aztán az előadáson igazi szenvedéllyel, szerepével tökéletesen azonosulva, élete legjobb alakítását nyújtsa.

Calmarius - természetesen - a tulajdonos jogán, hetente kétszer részesült Filippina kegyeiben. Válogathatott volna rabszolgái közül, de Filippina volt az egyetlen, akinek nemcsak türelme volt az idősebb patriciushoz, de fiatal korára emlékeztető élvezetekben részesítette.

Ujjaival, nyelvével becserkészte a puhány férfitestet fejbúbjától a talpáig, biztató, becézgető szavak kíséretében, mint akinek valódi gyönyört szerez az elhízott ember puha, petyhüdt bőrének simogatása, akinek már az is gerjesztő élvezet, ha életre kelti Calmarius hím-tagját.

A patricius addig sem volt elégedetlen, de mióta Filippina megismerte Musicust, még a korábbiaknál is csodálatosabb éjszakák vártak rá. Mert a lány új szerelmi játékokba vonta be, fiatal testének minden buja mozdulata még serkentőbben hatott, sutgó szavai izgatóbbak voltak, ágyéka forróbb a látatúznél. Calmarius újra élte ifjúságát, s már az is megfordult fejében, egyetlen és kizárólagos ágyasává teszi Filippinát, s nem engedi el maga mellől, sőt még a jól fizető vendégek elől is elrejti. Ez utóbbi gondolatot, persze, gyorsan kiverte agyából, a jövedelemről nem akart lemondani, úgy vélte, semmi károsodás nem éri azzal, ha a lány másokat is élvezetben részesít.

Igen ám, de a vendégek fizettek, Musicus meg nem. Addig nem is volt ezzel semmi baj, míg a fiatalok szerelme titokban tombolt. Csakhogy semmit sem lehet örökké eltitkolni, egy szép napon Calmarius rajtakapta őket.

- Mit fizet neked ez a hárfapengető? - támadt a lányra. A kérdés ugyan teljesen felesleges volt, hiszen a patricius nagyon jól tudta, a rabszolgák legfeljebb csak hírből ismerik a pénzt, így aztán fizettség-ről szó sem lehetett. - Ha meg fizet, hol a pénz?

Filippina megijedt. Úgy érezte, ő keverte bajba szerelmét, ám hiába vállalt magára mindent, s hiába esdekelt. Calmarius

hajthatatlan maradt. Musicust még aznap elvitte a rabszolgapiacra. S hogy bosszúsága tökéletes legyen, még a kért árat sem kapta meg érte, meggyőződése szerint duplán megkárosították. Emiatt aztán napokig zsörtölődött magában, Filippinára sem volt kíváncsi.

Amikor végre lehiggadt, magához rendelte a rabszolgányt. Kárpótlásban reménykedett, mámoros éjszakában, testi gyönyörök halmazában, de csalódnia kellett. Filippina kedvetlen volt. Csókjai szenvedélytelen, hideg cuppantásnak, simogatása kaparászásnak bizonyult, s bármennyire is igyekezett Calmarius minden óhaját teljesíteni, csak a patricius dühét növelte. Calmarius, megelégtelve a hiábavaló próbálkozást, korbácsot kapott a kezébe és alaposan elverte a lányt, majd elzavarta.

Aztán a vendégektől is panaszokat hallott, hogy Filippina már nem a régi, érzéketlen és közönyös, csókjaiból hiányzik a tűz, teste ernyed és mozdulatlan, gondolatai messze járnak az ágytól, az érte fizetett sok-sok sestertius ablakon kidobott pénz.

Calmarius - mondhatnánk így is - adott még egy esélyt a lánynak, ám ez az éjszaka sem különbözött a legutóbbiától. A patricius ezek után úgy döntött, Filippinának ugyanott a helye, ahol Musicusnak: a rabszolgapiacon.

Kezdetben elégtétellel nyugtázta, hogy a lányért egymásra licitálnak a vevők, fiatalosága és szépsége, arányos teste, domborulatai és hajlatai kelendő portékává tették. Az árverés végén szép summa került a patricius erszényébe, akkora összeg, hogy azért három, négy rabszolgányt is vásárolhatott magának. Ám az új lányok nem hozták vissza a régi

Kondor Jenő

*Sic itur...

Talán majd álmódott
új néped áll a
négy folyam partjára
mert haza is csak
ott hol ismerik
a mocsárban először
virágzó gólyahírt
kertek alján
kicsi virágot

és süvegelik majd
a kapával kaszával
ébredő reggelt
a göröngyök alól
szikrázó jövőt

Jégverte szemünkben
kormosodik a múlt
szelíd szavunkra
csak a kutyánk hajlik
Zúzmarás ereimben
dideregnek napjaink

Mert hiányzik
Kölcsey Kálmán -
Szemünkből kiveszett
a kézfogás
Halottaink

ülnek körben
s virrasztják
a csöndet

Föld alá
föld fölé
szorított
csónakunkban
félrevert szívvel
evezünk feléd

Dércsípte
szívünk koszorúiban
vértestű csillagok
remegnek
a szétszórt lelkek
romvárain
Felébe tört
oszlopodat
széthordta
elásta ez a nép

S most kiszáradt
sajkáinkban
szorongva
lökösödve
evezők nélkül
indulunk
utánad

(*sic itur ad astra
latin:ez a nagyság útja)
szerk.

Áné Ági

Elégia

Elszomorítom az életedet, kérlek, elnézzed a vétkem.
Nagy vigasz árad, az éj kéjesen hullat-e fényt?
Megharagítom a kedvedet, mégsem hagyjál el a tűzben,
Fenn van az égen a hold már, vigasztal buta lényt.

ban. Humora akasztófahumor. Tudta pontosan, hogyan szenved a pesti ember. Sajátosan. Ahogyan a világon kívül senki más. Hősies-némán. Maró humorral. Íme egy példa:

Hogylétekről

- Jó napot.
- Jó napot.
- Hogy van?
- Köszönöm jól.
- És az egészsége hogy szolgál?
- Nincs okom panaszsra.
- De minek húzza azt a kötelet maga után?
- Kötelet? - kérdezte hátrapillantva. - Azok a beleim.

"A képzelet - így írta Örkény, - vagyis a groteszk szerves része a realitásnak."

Hatvanhét éves korában így mutatta be magát: "Gyerek vagyok hatvanhét éve. Olyan tisztán, egyszerűen, világosan látom, hallom a tárgyakat, az esőt, az idő ernyőbordázatát, a szobrokat, a hatalom fáinak növekedését, roskadását, ahogy a gyerekek a másik gyerek csillogóbb, gazdagabb játékát. Író vagyok hatvanhét éve. Már a homokba beleirtam, hogy az igazi sorok mögött mindig kék ruhás kislány repked, kezében betanított piros labda, amely visszajön magától ha elgurul. Aztán azt is leírtam, amit már Kosztolányi is elmondott, öröklét kéne az embereknek a halál jogával, nem pedig véges lét a halál kényszerével."

A készülékben lévő könyv egyik részlete. szerk.

Kovács István József

Tavaszi lesz...

Mégis csak tavasz lesz
sarjadó rügy, barka,
a lenge szél hozza
az omlós földszagot.

Április szeszélyes,
olykor szeles, fagyos,
máskor melengető
és víg madárdalos.

Mégis csak tavasz lesz.
Vajúdó szép Tavasz
Virágokkal, Fénnyel,
Szerelmemreménnyel.

A fény és én

Ahogy török a fény
a fejemben,
a szívemben,
a visszatükröződés,
az egyéniség,
a játék.

Ez én vagyok csak,
a megismételhetetlen, csak én...
a világ tükrével
szememben.

gyönyöröket, kinszenvedés volt minden velük töltött éjszaka, és Calmarius egy szép napon azzal a tudattal ébredt, hogy megfosztották maradék ifjúságától.

Sárközi Árpád

Kevés a tízparancsolat

Úton-útfélen s célba-érve,
egy kérdés cseng a fülemben
minduntalan.

Mit kellett volna tennem?
Mit kellett volna tennem,
hogy apáink s anyáink
hajdan dolgos keze,
most kenyérért kukába
ne kutasson?

Rozsdaként mar a lelkiismeret!
A tízparancsolatot betartom!
Nem öltem,
nem csaltam,
nem loptam.

Loptak helyettem mások eleget!
Még álmat is...

Kevés itt a tízparancsolat?!
Ha egy országnyi nép
gyomra
korog!

Terék Anna

MARAD(N)ÉK

Múlatni a reggelt. Visszafeküdni mellé, takarót emelni magatok fölé, karok közé hajolni, egészen behorpadni a gyűrött szemű mosolygástól. Érezni induló szépségét, alakuló boldogságát, ahogy fejét rádhajtja. Kényelmetlen, s hagyod.

Reggel reped kint, nyikorgó madárhang, zörög a város. Ágyból vég- elesés: szeretné ha kelne és menne, szeretné ha még maradna. El se döntö: folyton méred, várod és csak unásig várod, hogy menjen, induljon már, jöjjön vissza ("Most, ha kérhetném!"), legyen olyan sokszor - kedvedre - mint a másik. Feküdnöd jó, hasadban pihennek a szorongások. Az órán körbejár a múlás, csöpörög a víz a mosdóból, át fog ázni mosolyod.

Múlatni a reggelit. Mulatni morzsás asztalnál, túl forró kávéval, köhögő tüdődben füst a várakozás. Só-katonák vajaskenyér csatamezőn. Nehéz rágás, aprókat nyelés. Illesztett csókok egymás arcán. Szép. Azt mondani reggel minden csukott és fiatal. Nevet. Szürcsöl, mert forró. Kávészaccba áztatott gondolatok. A mosogató gégecsöve se tudná lenyelni őket. (Wc-be öntöd a maradék elképzeléseket.)

Múlatni indulásig az időt. Nyakba szuszogás, fáj a hasbagyúrt szerelem, indul a kényszeredettségek: cipőhúzás, utolsó átfutása fejben a napnak, sál átteker, ő megigazítja rajtad. Jobban áll. Pofonig húzó a jókedv, de nem játszol, esendő a törekenység, nem hagyod. Indulni.

Dolgod híján mások mellére is ráfekted bánatodat. Ingerült próbálkozás: ki mellén jobb birkózni az életteddel. Simogatás minden kéz alatt, nevetés min-

den mosolycsikarás után, szerelem mind-egyik szemében. A tiéd üres: zsebed, hasad, ígért leveleknek szánt papír, tekinteted, markod minden lenyomott kilincs előtt és után.

Múlatni a délutánt, míg haza nem jön. Vérzékeny jókedv: ha eszedbe jut a másik, előbújva fog keményedni arcodon a rosszkedv. Kávé. Cukros tej. Füst. Elfúj. Beszélő barátok mellett, hátradöntős székben, piros abrosznál, terítő alá bújás: kotorás leesett kiskanalak után, nézni a lábakat.

Elmondani. Újra és újra és még akkor is elmondhatatlan. Átmesélni, kitalálni erő gondolatokat a hazugságok szélén járva. Csodálkozások, milyen különösen értékes is vagy. Unod. Hátra csapás, haját fül mögé, a pulóvernek már csípős a füstszaga. Indulni, gyalog zavarni magad előtt az időt hazáig. Hiányzik.

Más hiányzik, máshogy, más mellett. Szólni sem lehet, hogy nem megy: mondanád miért jöttél, körbe takarnád mondataiddal, lényegtelenre keserítve a magányt. Épp elkezdenéd, neki nem lenne ideje. Maradni képtelenség, fölösleges sírás, gondolkodás, próbálkozás: majd évek múlva. Nevetne, hogy olyan, mintha ez mind megtörtént volna már veletek, vagy mintha lenne rá némi keserű lehetőség. Meg sem próbál szabadulni. Menni előre, behunyni a szemeidet, porrá csikorgatni fogaidat.

Elmúlik az este. Visszafeküdtél mellé, takarót emeltél magatok fölé, karok közé hajoltál, egészen behorpadtál a fáradtra gyűrt mosolygástól. Érezted idomított szépségét, kialakult boldogságát, ahogy a fejét rád hajtotta, tomboló megszokásból: az övé lettél. Még kényelmetlen, de már hagyd.

Azt hiszem én is így vagyok a legszebb: vágyakozva utánad.

Németh Dezső

Még

Még az éj szakadása.
Még néma mozdulás.
Még futó rémület
szemünk üregében.

Még özvegy-sötét bánat
földrzése a véres keresztfára.
Tántorgó utakon bolyongók reménysége
a temetői csendben.

Még sóvárgás halott-nagy álmok után,
de harmadnapon nem lesz már semmi,
csak a csöndbe
szivárgó bánat
fekete
hullása.

Németh Erzsébet

Írók, költők Erzsébetvárosban

Örkény István

1912-1979

író

A Damjanich u. 39-ben született jómódú polgárcsaládban. 1917-ig laktak e házban, innen az ötödik kerületi Szép utca ötbe költöztek. Gyógyszerészként szerzett diplomát. 1937-ben vitte föl egy novelláját a Szép Szó szerkesztőségébe. Zsúfolt, szűk emeleti helyiségben fogadta őt a szerkesztő, "szúrós tekintetű, hosszúdad koponyájú, sovány fiatalember": József Attila. A jelenetre így emlékszik az író:

"Novellát hoztam - mondtam. A morc kifejezés eltűnt róla. Jól tette - válaszolta. Novella mindig nagyon kell. Jelentek már meg írásai? Mondtam, hogy még nem jelentek meg írásaim, s ettől még barátságosabb arcot öltött, mintha különös érdemül szolgálna valakinek, hogy nem jelentek meg írásaim. De amikor olvasni kezdte a kéziratot, arca mind komorabbá, elutasítóbbá, szeme mind szúrósabbá vált, szinte csoda, hogy át nem dőfte a papírt. Balsejtelmek kezdtek gyötörni. A novella címe Forradalom volt. Attila véleménye pedig velősen így hangzott:

- Jó novella. Csak a címet változtasd meg, aztán írd át az egészet... Mellém ült, s egy hosszú ceruzával, mely éppoly hegyesre volt faragva, mint a szeme pillantása, mondatonként, szavanként nyújtte csepűvé a szövegemet... Azt hiszem ebben az órában sejtettem meg, hogy mit jelent magyarul írni, s biztosan tudom, hogy ekkor született meg az a máig elevenen, s máig nem teljesült

dacos elhatározásom, hogy úgy, vagy majdnem úgy mint ő, megtanuljak magyarul beszélni. " (A novella az elmebetegek lázadásáról szólt, s azzal kezdődött, hogy leszúrtak egy ápolót, elvették a kulcsokat, kinyitották az ajtókat, kitörtek az utcákra, maskarát öltöttek, előzönlöttek a várost, s a hozzájuk csatlakozó kelekótyákkal, babonás jövőmondókkal, hóbortos feltalálókkal magukhoz ragadják a hatalmat Budapesten.) Az elbeszélés mégiscsak Forradalom címmel jelent meg a Szép Szóban.

1942. áprilisában Nagykáta katonakörletében kellett jelentkeznie SAS behívóval. " Amikor 1943. január 20-án elértük a Dont, megpihentünk a folyó csontkeményre fagyott jegén. Sokan sírtak.

A század már úgy indult el, hogy Muray alezredes úr megmondta a keretnek: Ezekből a gazemberekből haza ne hozzatok, csak egypár hírmondót! - Hírmondónak megmaradtunk vagy ötvenen, kétszázból, és ahogy énekeltük az Internacionálét a Don jegén, csak arra gondoltam, megírhatom-e én ezt még valaha."

1946 karácsonyán érkezett haza a viszontagságos évek után, batyujában négy könyv kéziratával. A hatvanas évek első felében nem nagyon fogadták el írásait publikálásra. De ő naivan és ironikusan hitte, hogy naponkénti munkálkodásának eredménye lesz. 1966-ban jelenik meg a Jeruzsálem hercegnője c. elbeszélés-kötete, 1967-ben mutatják be a Tótékat a Thália Színházban, s 1973-ban Kossuthdíjat kap. Nagyon szeretett volna regényt írni, mert azt vallotta, hogy igazi magyar író az, aki regényt ír, regényben bizonyítja képességét, minden más műfaj alsóbbrendű. Az Egyperces novellák sűrítik össze legjobban Örkény szellemességét. Önálló jelenség ezzel a magyar irodalom-

ment át."

Jegyzetek:

SZÁDELŐ /szlovák neve Zádiel /, kisközség /az egykori Abaúj-Torna vármegye tornai járásában - 1910-ben - 202 magyar lakossal. A község mellett van a regényes szépségéről ismert Szádelői völgy, a hatalmas sziklahasadék, melynek részletei közül a Cukorsüveg, a Királykút, Hollókő, Hólyuk és egy kis, eddig még kikutatlan jégbarlang válnak ki. A völgyhöz többféle mondát fűznek, így a Szent László-féle legendához hasonló monda itt is elterjedt; a Királykút vizéből pedig állítólag IV. Béla király ivott.

1/ NÉPDAL - Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képen. Magyarország I. kötete, 316. o. Budapest 1888.

2/ Az O-M-M írásban és képen. Jókai Mór írásaiból. I. k. 288. o.

3/ MOMMSEN, August, német filológus. Született 1821. júl.25-én Oldesloeban /Schleswig /, meghalt 1913. jún. 18-án Hamburgban.

4/ LIVIUS, Titus, római történetíró. Született Pataviumban /Pádua / Kr. e. 59-ben, meghalt ugyanott. Nagy műve megírásával / Ab urbe condita / negyven éven át foglalkozott. Róma történetét írta meg a város megalapításától.

5/ Rea Silvia /Vesta papnője / Mars Istentől ikreket szül. Ezeket egy anyafarkas szoptatja, majd egy Faustulus nevű pásztor és felesége, Acca Larentia neveli fel. A monda szerint ők Róma városának alapítói. (Trianon után Mussolini több románok által megszállt magyar városnak küldött /a románoknak, mint a rómaiak rokonainak / ilyen ikreket szoptató farkasszobrot.

6/ A Csaba-mondát mindenki ismeri.

7/ AGATIRSZOK - A legelső név szerint ismert nép, mely egykor Magyarország

területén élt. Az agatirsz a szkítákkal rokon /az egyik szkíta törzs / volt. Priscus Rhetor említi őket akatir vagy akatzir néven /Hérodotosz a Maros mentén élő harcias és gazdag népként említi őket /. Attila leverte az agatirsz fejedelmeket és fiát, Ellákot tette meg királyukká.

8/ JORDANIS /JORDANES, gótul JORDANDES / a gótok történetírója. Előkelő családból, 500 körül született. Jegyző volt a keleti gót királyok udvarában. Műveit MOMMSEN adta ki.

9/ A "darázkő" = mészkő, mésztufa.

Mivel egyre több magyar látogat el Székelyföldre, az érdekesség kedvéért idézem Benedek Elek Székelyföld című írásából: "... Udvarhely megye déli határán van a Rika erdő, hová a monda szerint Attila pihenni tért nagy hadakozásai után, ahol feleségét, Rika /Réka/ királynét eltemették a Rika patak partján. Óriási mészkősziklát hengerített Attila a sírra, hogy felesége holttestét soha senki meg ne háboríthassa. A monda megmaradt a nép ajkán, de a hatalmas síremlék eltűnt. A 19. század utolsó éveiben a székely atyafiak szétdarabolták és meszet égettek belőle..." /Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képen. Magyarország VII. kötete, 329. oldal, Budapest, 1901./

Szent László uralkodása idején Erdélyben a magyarságnak már két kialakult területe van. Egyik a Szamos medencéjében, délre egészen a Marosig; ez a Magyarok földje. A másik a Maros és a két Küküllő felső folyásánál és keleten az Olt völgyében: ez a Székelyföld.

N. László Endre

A szádelői völgy és egy hun monda

"Áttila vót az én apám,

Azétt szeretöm a hazám.

Ha most élne szegén apám,

Neki adnám ingöm, gatyám." (1)

"... Általános bevett felfogás a magyar nemzetnél, hogy őseit a hunokban és az avarokban keresi. Ezt a hitet igazolni épen oly nehéz, mint megczáfolni... Nincs magyar, néhány nyelv- és történettudós kivételével, a ki ne Attilát tekintené ősapjának..." - írja Jókai Mór valamikor a 19. század végén. (2)

Így van ez mindmáig, s nem is próbálom megmagyarázni, hogy miért fáj éppen a nyelv- és történettudósoknak, akiknek véleményére vagy fütyülünk, vagy adott esetben illedelmesen végighallgatjuk azt, s közben gondoljuk a magunkét. Rágódjanak csak a koncon, hiszen már ősidők óta úgy van az, hogy: A kutya ugat, a karaván halad!

Mommsen (3) is hiába "hadakozott Livius (4) ellen... A rómaiak ma is - kétezerhét száz - esztendő elteltével - a Capitolium feljáratánál tartják a Romulust és Remust dajkáló anyafarkas ivadékait (5) . Ámde nagyon érdekes, hogy a mi "negatív töltésű" tudósaink ebben nem találnak semmi kivetni valót, ahogyan a Nibelungenlied-ben , a Kalevalában és a Kalevipoegben sem! ... Mivel fenemód finnyásak ösmúltunk esetében, éppen csak a Csodaszarvas, az Isten kardja és Csaba királyfi csillagösvénye nem tetszik nekik /sok másón kívül /. Ha egészen őszinte akarnék lenni, írhatnám azt is, hogy egy részük, ha nem

félne, röhögne sok-sok bibliai történeten is.

Egyezzünk meg abban, hogy minden nemzet ott keresi /s találja meg esetleg / őseit, ahol megtalálni véli, vagy ahol - egyes esetekben - megtalálni akarja őket! Mi is azt tesszük éppen olyan jogan, mint bármelyik más nemzet, akár tetszik ez egyeseknek /vagy "többeseknek" /, akár nem.

Történeti tény, hogy Attila halála után fiai a hun nemzet roppant birodalmának uralma felett összevesztek, s fegyvert fogtak egymás ellen. Az addig szövetesnek számító gót, gepida, szarmata népek kihasználták a testvérviszályt, egyesítették erőiket és a hunokra támadtak. Ádáz csaták követték egymást, s a háborúskodás a hun nemzet csaknem teljes kiirtásával végződött. Csupán Attila legkisebb fia, Csaba menekült meg - egy összeolvadt néptöredékkal a megsemmisítő ütközetből... (6)

De ezt tudja minden hú magyar!

A történelmi Magyarország égboltján hónál fehérebb a Hadak útja, Csaba királyfi csillagösvénye, mely halhatatlanná vált népünk lelkében és ajkán, az egyik legszebb himnuszunkban csakúgy, mint az éjszakai ég boltozatán... Minden igaz magyar hiszi, hogy Attila halála után a királyfi Erdélybe vezette a hunok maradékait, s itt várták ki avar testvéreik, majd a honfoglaló magyarok érkezését.

Ki kell mondanom, s így kell kimondanom:

A Csaba-várás legendája szentségként él a magyar és főként a székely lélekben. Igen! Az Attila-Csaba monda kör - a székely hagyományokon keresztül - szorososan kapcsolódik a magyar közhit elfogadott történeti tényeihez csakúgy,

mint felsőbbrendű művészi igazához!

Ennek a - nekünk "szent" - mondanak talán csak egyetlen gyöngyszeme bukkant fel és él mindmáig a történelmi Magyarország egyik legszebb, legkisebb táján, Szádelő gyönyörű völgyében. Ebben a változatban nem Csaba és Aladár, hanem három más Attilafi neve szerepel: Ellák, Dengezik és Irnák. Főszereplője a középső fiú, Dengezik.

És most következzen a szádelői változat!

A netádi csatavesztés után a megmaradt hunok főereje, élén Irnákkal, kelet felé menekült, hogy ottani szövetségesei seregeivel erősödve térjen vissza, s vegye fel a küzdelmet újra a hun hatalom ellen fellázadt népekkel.

Ellák együtt maradt súlyosan sebesült testvérével, Dengezikkal, és egy kisebb, menekülő seregrésszel észak felé tartott. Az erősen vérző Attilafi útjuk közben lemaradt, s félt volt, hogy esetleg élve kerül a gótok és gepidák kezére! ... Hogy ezt a szégyent elkerülhessék, felültették őt édesapja szárnyas lovára... Az, hegyen át, völgyön át szélesebben száguldott vele tova. Sem a testvére vezette seregrész, sem az üldözők nem érhetek nyomába.

Már a későbbi Torna vármegye határán járt félig alélt fejedelmi lovasával a táltos. Szilaj bátorsággal vágta a meredély szélén, ugrott át egyik szikláról a másikra. Amikor azonban egy roppant mély és széles szakadékot ugrott - vagy inkább repült - át, lovása már nem bírta tovább magát nyeregben tartani, s egyensúlyát veszítve, a szakadékba zuhant... Egyenesen bele a később a - hunok által elnevezett - Szár vagy Zár patak vizébe!

Közben Ellákot két okból is bántotta a lelkiismerete: Ahelyett, hogy a hatalom megosztásában szépen, igazságosan kiegyezett volna testvéreivel, ő maga is a

viszály élesztője volt. Ezért nem fogtak össze időben és igazán!...Ezért és csak ezért tudták őket legyőzni a fellázadt népek. Ám gyötörte őt a lelkiismerete azért is, hogy - igaz, atyjuk szárnyas táltosán - elengedte egyedül súlyosan sebesült öccsét. A szárnyas paripa üres és véres nyereggel tért vissza Ellák táborába...

Népe folytatta útját észak felé, ő pedig a táltossal és néhány válogatott vitézzel Dengezik keresésére indult. Néhány nap múlva meg is találta öccse tetemét a Zár patak medrében. Egy elmozdíthatatlan szikla alá temették őt el. Ellák tehát nem hagyta őt a keselyűk és farkasok prédájául!

A szádelői mondaváltozat szerint Ellák a patak kettős forrása mellett épített magának hajlékot /ahol később egy darázsokbánya létesült /, népe pedig onnét egészen a Mátráig terjedő hegyek oltalmában talált menedéket, arra várva, hogy Irnák majd hatalmas sereggel tér vissza keletről...

Amint tudjuk, Irnák nem jött, de jöttek helyette a testvér avarok, majd a honfoglaló magyarok!

Mindmáig ott él a hunok magyarrá lett töredéke. Egyenes gerincű, keménykezű, jó emlékezetű emberek. Ők őrizték meg emlékezetükben ezt az ősi mondát, s ők tudják, hogy az egyik szirt sima lapján még mindig látszanak Attila táltosának nyomai...

A megbízható történetírók, úgy a hazaiak, mint a külföldiek szerint azonban Attila halála után nem ez történt!

Buda halála után Attila a / szádelői mondaváltozatban is szereplő / három fia közül a legidősebbet, Ellákot a Don és a Volga mentén élő agatirsok (7) királyává tette meg, és őt jelölte ki utódjául is.

A hunok szívét már évszázadok óta

keményítették a várt és váratlan győzelmek és csapások, de amikor Attila ereje teljében meghalt, úgy érezték, mintha csak az egész világot beragyogó Nap délben nyugodott volna le. Hogy nélküle a hun nép, az óriási hun birodalom beleveszik az idő és a tér végtelen éjszakájába... Mert ki jöhet utána, aki méltó Isten kardjára, aki erős kezével képes összetartani a leigázott vagy önként csatlakozó sok-sok népet?

Temetése után a hunokban mintha elfújták volna a fényt, a lángot: fekete bánat és fehér gyász bélelte ki a lelküket, s bekövetkezett az, amitől tartottak:

Nem érezve Isten ostorának erős kezét, a leigázott /és szövetséges / népek egyszerre lázadtak fel. Úgy érezték, végre eljött a szabadulásuk ideje!

A pannoniai Netád folyócska mellett vívott véres, s a hunokra nézve végzetes ütközetben elesett Ellák is! /Tehát nem élhette túl Dengeziket, mint ahogyan ez a szádelői mondában van! / Ellákról írja Jordanes (8) gót történetíró, "... olyan vitézül küzdött, hogy atyja, ha élt volna, maga is oly dicső halált óhajtott volna". /Nevét a török Ilik = "uralkodó" szóval veszik egynek. /

Dengezik élete sem a szádelői szakadékba zuhanásával ért véget. Gyászosabb volt ennél, ha a történetíró nem téved vagy nem hamisítja meg a vele történeteket.

Bátyja, Ellák elesett a népek csatájában, ő viszont az Al-Dunától a Donig visszaszorított hunok fő uralkodója lett. Erős akarással újra és újra megkísérelte atyja hatalmának visszaállítását. Veszét okozta, hogy szövetségesei támogatására számítva, egy aránylag kis sereggel tört be 469-ben az atyja által többször megálázott és adófizetésre kötelezett Kelet-

Római birodalom területére. Szövetségesei azonban álnokul törbe csalták, és cserbenhagyták kis seregét. Az óriási túlerő ellen vívott csatában - hős bátyjához méltóan - harcolt és esett el. Megölték őt és fejét Konstantinápolyba küldték.

Egy évtizeddel ??/ korábban a görög-császár orvgyilkosokat fogadott fel Attila megölésére. Akkor nem sikerült a terve. Így aztán nagy elégtétel volt neki, hogy Bizánc legyőzője, megalázója fiának a fejében gyönyörködhetett.

Irnákot éppen csak említi a szádelői monda, pedig a három Attilafi közül ő volt a legsikeresebb, a legkisebb királyfi, a "kedvenc" !

Ennek magyarázata egyszerű!

Attila /mint akkor minden uralkodó / hitt a hunok "látó embereinek". Ezek jóslatai megerősítették őt abban a hitben, hogy éppen ő, tehát Irnák tartja majd fenn a dicső nemzetséget.

Mivel a szádelői mondaváltozatnak Irnák csupán az egyik mellékszereplője, a róla szóló anyagot a Révai Nagy Lexikonának 10. kötetéből /638. o. / veszem át. A Hun birodalom bukása után az al-dunai síkságra vonul vissza, "hol a hunokon kívül szatagarak, skírek, alánok s azon unugurbolgárok tartoznak uralma alá, kik a 457 körüli keleteurópai népmozgalmak következtében kiszorultak az Alsó-Volga vidékéről, s már az V. század utolsó harmadában feltűnnek az Al-Duna vidékén és háborgatják a kelet-római birodalmat. A bolgárok fölötti uralmat az ó-szlóven nyelvű ó-bolgár fejedelmi lajstrom említi, mely Irniknek nevezi s idejét / egyenes ivadékait is beszámítva / 150 évre, 464-615-ig teszi, midőn a bolgárok fölötti uralom a Dulo-dinasztia egy másik, Kuvrát által alapított ágazatára